

Klíčová kompetence k učení v RVP PV

FAQ

1. Co je to klíčová kompetence k učení v předškolním věku?

Jedná se o schopnost dítěte efektivně a s chutí získávat nové poznatky, dovednosti a zkušenosti a ty pak samostatně uplatňovat v reálném životě. Nejde o pouhé zapamatování informací, ale o to, aby dítě umělo samostatně přemýšlet, hledat řešení a nebálo se zkoušet nové věci. Tato kompetence tvoří základ pro celoživotní vzdělávání.

2. Jaký je rozdíl mezi znalostí, dovedností a kompetencí?

Znalost znamená, že dítě o dané věci či situaci ví, například ví, že se hračky mají uklízet. Dovednost vyjadřuje, že daný úkon umí fyzicky či prakticky provést, tedy umí hračku uklidit. Kompetence se projevuje tím, že dítě toto vědění a umění přirozeně a samostatně použije v reálné situaci, například když po hraní samo uklidí a ještě pomůže ostatním.

3. Jaké prostředí nejlépe podporuje rozvoj schopnosti dětí učit se?

Dítě se nejlépe rozvíjí v prostředí, které vnímá jako bezpečné, podnětné, respektující a motivující. Klíčový je pocit přijetí a prostor pro experimentování, kde se dítě nemusí obávat udělat chybu a nemá strach z negativního hodnocení. Důležitou roli hraje nejen materiální vybavení, ale také způsob komunikace ze strany dospělých a vztahy mezi dětmi.

4. Proč se současné vzdělávání přesouvá od předávání informací k rozvoji kompetencí?

Svět se mění velmi rychle a pouhé faktické znalosti dětem v budoucnu nebudou stačit, protože informace rychle zastarávají. Děti budou v životě potřebovat především schopnost flexibilně reagovat, spolupracovat, kriticky myslet, samostatně řešit problémy a využívat své zkušenosti v nových situacích. Rozvoj kompetencí je učí, jak se efektivně učit nové věci po celý život.

5. Co jsou to vzdělávací strategie a jaký mají význam?

Vzdělávací strategie jsou metody, formy práce, postupy, podmínky a příležitosti, které pedagog volí a zajišťuje, aby systematicky podporoval učení dětí a rozvíjel jejich potenciál. Určují, jakým způsobem jsou děti k poznatkům vedeny. Klíčové je kombinovat různé cesty, jako je např. prožitkové učení, experimentování či kooperativní činnosti.

Význam má tudíž nejen konkrétní obsah učiva (co se děti učí), ale především způsob, jakým si poznatky a dovednosti osvojují.

6. Jaký je rozdíl mezi pasivním přijímáním informací a činnostním učením?

Při pasivním přijímání učitel dětem fakta pouze sděluje, dítě převážně poslouchá a přebírá hotové poznatky, což vede k menšímu zapamatování a slabšímu pochopení souvislostí. Činnostní a prožitkové učení staví na tom, že děti informace samy aktivně získávají, manipulují s materiály a experimentují. Zkušenost získaná vlastním prožitkem má pro dítě jasný smysl a trvalejší hodnotu.

7. Jak významnou roli hraje v procesu učení strategie pokusu a omylu?

Strategie pokusu a omylu je pro předškolní děti přirozeným způsobem objevování světa a zákonitostí. Učí je zkoušet různé postupy, samostatně vyhodnocovat jejich úspěšnost a flexibilně hledat jiné cesty k cíli. Pomáhá dětem pochopit, že nezdar není fatální chyba, ale běžná součást procesu poznávání.

8. Jak by měl pedagog správně reagovat na chybu dítěte?

Pedagog by neměl dítěti okamžitě nabízet hotové správné řešení, protože tím oslabuje jeho vlastní myšlení. Správným přístupem je navést dítě otevřenými otázkami, aby na chybu přišlo, opravilo ji samo a učilo se z vlastní zkušenosti. Chyba by měla být vnímána jako pozitivní odrazový můstek pro další objevování, nikoli jako selhání.

9. Jak lze u dětí v mateřské škole rozvíjet záměrné soustředění a pozornost?

Pozornost dětí lze efektivně posilovat nabídkou smysluplných činností, které odpovídají jejich věku, možnostem a zájmům. Aktivita by měla děti motivovat k dokončení, postupně prodlužovat dobu soustředění a podporovat sebeovládání. Vhodným nástrojem jsou společenské a deskové hry, při nichž děti musí sledovat pravidla a čekat na svůj tah. Pomáhá také práce s robotickými hračkami, plánování tras nebo stavění podle návodu, což vyžaduje sledování detailů a průběžnou kontrolu.

10. Proč je důležité podporovat spontánní zvědavost dětí?

Spontánní zvědavost je přirozený motor učení, který se projevuje aktivním zájmem o okolní svět, kladením otázek a chutí zkoumat, jak věci fungují. Pokud dětem nabízíme příliš řízené činnosti a hotové odpovědi, tato zvědavost slábne. Podporovat ji lze badatelskými a tvořivými aktivitami, jednoduchými pokusy, kladením otevřených otázek a vytvářením dalších příležitostí k vlastnímu samostatnému objevování.

11. Jaký význam mají námětové hry pro uplatňování poznatků v praxi?

Hry v roli (např. na lékaře, obchod, truhláře či cukrářky) umožňují dětem přenášet teorii a odporované chování dospělých do praktického života. Děti při nich propojují dřívější zkušenosti s novými situacemi, zkoušejí manipulovat s nástroji a plánovat pracovní postupy. Učí se tak jednat kompetentně a kreativně v simulovaném reálném prostředí, rozvíjet představivost, sociální dovednosti a porozumění světu práce.

12. Jak navazuje rozvoj klíčové kompetence k učení v základní škole na vzdělávání v mateřské škole?

V mateřské škole děti rozvíjejí své schopnosti přirozeně, spontánně a intuitivně, aniž by si procesy učení záměrně uvědomovaly. Na základní škole se na tyto základy navazuje tak, že se proces stává vědomým a řízeným. Žák v ZŠ již dokáže své strategie učení pojmenovat, monitorovat je a sám je vědomě korigovat.

13. Co jsou to „důkazy o učení“ u předškolních dětí?

Důkazy o učení jsou konkrétní, pozorovatelné projevy chování nebo výsledky činnosti, podle kterých učitel pozná, že si dítě danou dovednost či kompetenci skutečně osvojilo a posunulo se vpřed. Může jít o to, že dítě samostatně použije nový výraz, vyřeší problém jiným způsobem nebo stabilně uplatňuje určité pravidlo bez připomínání.

14. Jak mohou učitelé efektivně využívat dětské chyby při práci ve skupině?

Učitel může situaci, kdy dojde k chybě, proměnit ve společnou badatelskou otázku pro celou skupinu. Namísto pokárání vyzve děti, aby společně přemýšlely, proč daný postup nefungoval (např. proč spadla věž z kostek) a jak to udělat lépe. Tím se posiluje kooperace, komunikace a kritické myšlení dětí.

15. Jaký je hlavní cíl rozvoje klíčové kompetence k učení u dětí?

Hlavním cílem není naučit děti konkrétní penzum encyklopedických znalostí, ale probudit v nich trvalou chuť objevovat a radost z poznávání. Pokud si dítě v předškolním věku osvojí efektivní strategie učení, získá zdravé sebevědomí při řešení problémů a schopnost pracovat s chybou. To mu poskytne pevný základ pro úspěšné zvládnutí dalších etap vzdělávání i celého života.

O dokumentu

Tento dokument vznikl jako doplňující materiál k webinářům k revizi RVP. Obsahuje odpovědi na často kladené dotazy učitelů a dalších účastníků webináře a je určen pro pedagogy, vedení škol a další odbornou veřejnost.

Dokument je součástí série **FAQ k webinářům NPI ČR**, které se věnují jednotlivým vzdělávacím oblastem a tématům spojeným s revizí RVP.

Záznamy a další informace o webinářích najdete na: <https://webinare.rvp.cz/ips-kurikulum>.

O webináři

Lektoři: Mgr. Jitka Adamová

Datum vysílání: 03.6.2026

Více informací: <https://webinare.rvp.cz/webinar-npi/131718>

Máte další otázky?

Pro své případné dotazy využijte online konzultační centrum NPI.

kc.rvp.cz

